

Η Ελληνική «Γεωργία» στα πλαίσια του τρίτου Μνημονίου

Φωτίου Αλ. Βακάκη

Δρος Γεωπόνου, Γεωργοοικονομολόγου

Παρακολουθώ με ενδιαφέρον την συζήτηση που άρχισε και συνεχίζεται για τον ρόλο της ελληνικής «γεωργίας» στα πλαίσια του τρίτου Μνημονίου. Περίμενα, από την πρόσφατη σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο ΥπΑΑΤρ, με συμμετοχή του Πρωθυπουργού, να ανακοινωθεί η εφαρμογή μέτρων που θα υποστηρίξουν την ανάπτυξη της, επειδή πιστεύω ότι η «γεωργία», εκτός του ότι είναι ένα από τα σημαντικότερα θύματα της οικονομικής κρίσης στην ελληνική πραγματικότητα, είναι, στην παρούσα συγκυρία, ο αποτελεσματικότερος χρήστης αναπτυξιακών πόρων, πολυκριτηριακά αξιολογούμενος. Επομένως, **η ανάληψη πανεθνικής πρωτοβουλίας για στρατηγικό σχεδιασμό** αξιοποίησης του μεγάλου δυνητικού παραγωγικού δυναμικού και του ισχυρού συγκριτικού πλεονεκτήματος της ελληνικής «γεωργίας», προκειμένου να υποστηριχθούν φιλόδοξοι εθνικοί στόχοι απασχόλησης, εισοδημάτων, αυτάρκειας σε ποιοτικά τρόφιμα, εξαγωγών και στοχευμένα αυξανόμενου τουριστικού προϊόντος, **συνιστά παρέμβαση υψίστου «Δημοσίου Συμφέροντος»**. Από τις μέχρι τώρα ανακοινώσεις προκύπτει ότι η στόχευση είναι εκ διαμέτρου αντίθετη και στηρίζεται σε φοροεισπρακτική λογική, εξομοιώνοντας, φορολογικά, τους γεωργούς με τους ελεύθερους επαγγελματίες. Σύμφωνα με τις μέχρι τώρα ανακοινώσεις προβλέπεται: σταδιακή αύξηση του συντελεστή φορολογίας εισοδήματος των γεωργών, φορολόγηση των άμεσων εισοδηματικών ενισχύσεων, σταδιακή κατάργηση της επιδότησης πετρελαίου, εναρμόνιση της εισφοράς υπέρ ΟΓΑ με εκείνη του ΙΚΑ. Η στόχευση αυτή υποστηρίζεται, προφανώς, από ελλιπή κατανόηση του ρόλου των γεωργών, της κατάστασης στην οποία βρίσκεται η ελληνική «γεωργία», της σκοπιμότητας των άμεσων εισοδηματικών ενισχύσεων και του σωστού ορισμού της φορολογητέας ύλης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

(1) Η εξομοίωση, φορολογικά, των γεωργών με τους ελεύθερους επαγγελματίες είναι εξωπραγματική:

Οι γεωργοί επιχειρούν σε άστεγο εργοτάξιο, υπό συνθήκες αβεβαιότητας στην λειτουργία των βιολογικών «μηχανών» (φυτών και ζώων) και στη δράση των καιρικών συνθηκών, που επηρεάζουν τις αποδόσεις τους, ποσοτικά και ποιοτικά. Αυτό σημαίνει ότι οι γεωργοί δεν μπορούν να εγγυηθούν ότι, με την εμπλοκή των ίδιων ποσοτήτων και του ίδιου συνδυασμού συντελεστών παραγωγής θα προκύπτει, κάθε χρόνο, η ίδια ποσότητα και ποιότητα προϊόντος. Αυτό δεν συμβαίνει με τους ελεύθερους επαγγελματίες οι οποίοι, για κάθε εργασία που αναλαμβάνουν, προσπαθούν, υπό ελεγχόμενες συνθήκες, να μεγιστοποιήσουν το κέρδος τους. Η φορολογητέα ύλη των ελληνικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων, οι οποίες λειτουργούν σε μεσογειακό περιβάλλον, όπου δεν υπάρχει κανονικότητα στα ετήσια εισοδήματα, πρέπει να προσδιορίζεται με τα έσοδα που αντιστοιχούν σε κυλιόμενο μέσο όρο τριών έως πέντε ετών, ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι χαμηλές και υψηλές αποδόσεις των καλλιεργειών και εκτροφών στην διάρκεια του επαναλαμβανόμενου κύκλου δράσεως των καιρικών συνθηκών. Εξάλλου, οι ενδογενείς ιδιαιτερότητες της γεωργικής παραγωγής δεν **την καθιστούν** μόνον διαδικασία «υψηλού βαθμού αβεβαιότητας και υψηλού ρίσκου», αλλά **την αναδεικνύουν** ως διαδικασία «Δημοσίου Συμφέροντος», διότι οι συνέπειες της λειτουργίας της αφορούν σε θέματα διατροφής ανθρώπων και ζώων και παραγωγής δημόσιων περιβαλλοντικών αγαθών αυξανόμενης ζήτησης από το σύνολο της κοινωνίας και

την χαρακτηρίζουν, επίσης, ως διαδικασία υποκείμενη στο Νόμο της μη αναλόγου αποδόσεως, σε αντίθεση με την παραγωγή μη γεωργικών προϊόντων και υπηρεσιών, όπου η σχέση μεταξύ ποσότητας παραγόμενων προϊόντων / υπηρεσιών και ποσότητας πρώτων υλών που την προσδιορίζουν είναι γραμμική (σταθερά). **Οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις**, σύμφωνα και με την διεθνή πρακτική, **συνιστούν ειδικού τύπου επιχειρήσεις**, με «επιχειρηματίες» τους γεωργούς. Οι γεωργοί πραγματοποιούν επενδύσεις, χρησιμοποιούν την εργασία τους και εκείνη μελών των οικογενειών τους (χειρονακτική και διαχειριστική), την οποία, μάλιστα, δεν την επιλέγουν αλλά την ανέχονται, χρησιμοποιούν, εποχικά, εργασία τρίτων, πληρώνουν τόκους δανείων, αγοράζουν συμβουλευτικές υπηρεσίες, χρησιμοποιούν μεταβαλλόμενη γεωργική τεχνολογία, αναλαμβάνουν τον κίνδυνο που συνεπάγεται το άστεγο εργοτάξιο τους και προσπαθούν να **βελτιστοποιήσουν** το αποτέλεσμα της παραγωγικής τους διαδικασίας. Αυτό σημαίνει ότι **είναι υποχρεωμένοι** να παράγουν τρόφιμα και δημόσια περιβαλλοντικά αγαθά, με την φροντίδα που ασκούν στους κοινωνικής ιδιοκτησίας φυσικούς πόρους, από την καλή κατάσταση των οποίων εξαρτάται και η αποτελεσματικότητα της παραγωγικής τους δραστηριότητας και **είναι διατεθειμένοι** να θεωρούν ως αποδεκτό όφελος την δίκαιη αμοιβή της εργασίας που προσφέρουν και, ως ιδιαίτερα ευχάριστη έκπληξη, την επίτευξη επιχειρηματικού κέρδους, όταν οι καιρικές συνθήκες και η αγορά το επιτρέπουν. Επομένως, δεν είναι δυνατόν οι γεωργοί να εξομοιώνονται, φορολογικά, με επιτηδευματίες και ελεύθερους επαγγελματίες.

(2) Η ελληνική «γεωργία» βρίσκεται σε άκρως ανησυχητική πτωτική πορεία: Από τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, προκύπτει ότι, κατά την διάρκεια της υπερδεκαπενταετούς περιόδου 1996-2013, η Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής, μεταξύ 1996 και του μέσου όρου των ετών 2011, 2012 και 2013, **αυξήθηκε κατά 20%**, ενώ, οι εκροές της «γεωργίας», για ενδιάμεσες εισροές, αυξήθηκαν **κατά 56%**, εκείνες για πληρωμές σε τρίτους (εποχική εργασία, τόκοι δανείων, ενοίκια γεωργικής γης τρίτων, αγοραζόμενες συμβουλευτικές υπηρεσίες, φόροι επί παραγωγής) **κατά 51%**, η ετήσια ανάλωση παγίου κεφαλαίου κατά **131%** και, ως αποτέλεσμα όλων αυτών των αυξήσεων, το εισόδημα των γεωργικών νοικοκυριών **μειώθηκε κατά 47%**. Εξάλλου, από τα στοιχεία του οικονομικού λογαριασμού της «γεωργίας» για το 2013, προκύπτει ότι, από την Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής των 10,46 δις €, τα 8,65 δις (82%) αφορούσαν στις προαναφερόμενες εκροές και **μόνον 1,81 δις € σε Γεωργικό Εισόδημα των 730.000 περίπου γεωργικών νοικοκυριών**. Το εισόδημα αυτό θα έπρεπε να καλύπτει, **την τεκμαρτή αξία της εργασίας** που ανάλωσαν οι γεωργοί και μέλη των οικογενειών τους στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, η οποία, μόνο για τις 630.000 μικρού και μεσαίου μεγέθους γεωργικές εκμεταλλεύσεις, εκτιμάται σε 4,16 δις € (630.000 X 220 ημ. X 30 €/ημ.), **το τεκμαρτό ενοίκιο της ιδιόκτητης γεωργικής γης, τους τεκμαρτούς τόκους των ιδίων κεφαλαίων** που απασχολούνται στην γεωργική εκμετάλλευση και το **επιχειρηματικό αποτέλεσμα** (κέρδος ή ζημία). Η κατάσταση αυτή του γεωργικού τομέα επιδεινώθηκε περαιτέρω τα χρόνια που ακολούθησαν το 2013.

(3) Οι άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις που λαμβάνουν οι γεωργοί πρέπει να φορολογούνται; Με δεδομένη την διαχρονική μείωση του Γεωργικού Εισοδήματος, οι άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις αναδεικνύονται σε προσδιοριστική μεταβλητή του επιπέδου του ετησίου εισοδήματος των γεωργικών νοικοκυριών και υποστηρίζουν την δυνατότητά τους για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης. Αυτό σημαίνει ότι, ένα σημαντικό τμήμα των εισοδηματικών ενισχύσεων, όπως συμβαίνει και με τον πλούτο που παράγει η «γεωργία», διοχετεύεται, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο, έξω από τον γεωργικό πληθυσμό, σε όσους ζουν στις αγροτικές ή αστικές περιοχές και δεν εξαρτούν την επιβίωσή τους από την «γεωργία».

Εξάλλου, η κατανομή των εισοδηματικών ενισχύσεων στην ελληνική γεωργική πραγματικότητα είναι άνιση, ως αποτέλεσμα της ειδικής διάρθρωσης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων κατά μέγεθος. Εάν όλες οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις (700.000), που έλαβαν, το 2013, εισοδηματικές ενισχύσεις ύψους 2.800 εκατομ. €, ήταν κερδοφόρες, το μέγιστο φορολογικό έσοδο θα ήταν 728 εκατομ. € (2.800 X 26%). Η πραγματικότητα, όμως, είναι διαφορετική. Από την κατανομή των ενισχύσεων του 2013 στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις της Χώρας, συνάγεται ότι, εάν οι 630.000 μικρού και μεσαίου μεγέθους γεωργικές εκμεταλλεύσεις, που έλαβαν, συνολικά, εισοδηματικές ενισχύσεις 1.512 εκατομ. €, ήταν όλες κερδοφόρες, θα προσδιόριζαν φόρο 393 εκατομ. € (1.512 X 26%) δηλαδή 624 € η κάθε μία. Οι εκμεταλλεύσεις αυτές, όμως, υπό την προϋπόθεση ότι η φορολογητέα ύλη προσδιορίζεται σύμφωνα με τα προτεινόμενα στην επόμενη ενότητα (4), έχουν μηδενική φοροδοτική ικανότητα διότι, 385.000 και 245.000 εξ αυτών, λαμβάνουν ετήσιες εισοδηματικές ενισχύσεις, κ.μ.ο. 580 € και 5.260€, αντίστοιχα, και όλες μαζί 2.400 € η κάθε μία¹, ενώ, η τεκμαρτή αξία της εργασίας που καταβάλλει ο γεωργός και μέλη της οικογένειάς του εκτιμάται ότι είναι της τάξεως των 6.600 €/χρόνο (220 ημ. X 30 €/ημ.). Ως εκ τούτου, οι εισοδηματικές ενισχύσεις που λαμβάνουν οι μικρού και μεσαίου μεγέθους γεωργικές εκμεταλλεύσεις, δεν πρέπει να φορολογούνται, αφού, όπως τεκμηριώνεται στην επόμενη ενότητα (4), η φορολογητέα ύλη και με το προαναφερόμενο ποσό ενισχύσεων, είναι αρνητική. Εξάλλου οι εισοδηματικές ενισχύσεις πρέπει, κατά ένα μέρος, να καλύπτουν και τεκμαρτή αξία εργασίας που προσφέρουν οι γεωργοί με την άσκηση του λειτουργήματος τους, ως παραγωγοί δημοσίων περιβαλλοντικών αγαθών. Παρά ταύτα, ένας αριθμός οργανωμένων γεωργικών επιχειρήσεων, που θα πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 70.000 και 100.000, ενδέχεται να διαμορφώνει θετική φορολογητέα ύλη, η οποία, σωστό είναι να προσαυξάνεται και με τις άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις που λαμβάνουν, με αφαίρεση του ποσού που προτείνεται να είναι αφορολόγητο για τις μικρού και μεσαίου μεγέθους γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

(4) Η φορολογητέα ύλη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων: Σύμφωνα με τα όσα προαναφέρονται η φορολογητέα ύλη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, θεωρουμένων ως ειδικού σκοπού επιχειρήσεων, πρέπει να προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ: **(i) της Ακαθάριστης Αξίας Παραγωγής τους**, υπολογιζομένη ως κυλιόμενος μέσος όρος τριετίας, για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις με παραγωγικό προσανατολισμό τη φυτική παραγωγή ή πενταετίας, για εκείνες με παραγωγικό προσανατολισμό τη ζωική παραγωγή, ως αποτέλεσμα των συνεπειών της απρόβλεπτης δράσης των καιρικών συνθηκών στην απόδοση των βιολογικών «μηχανών» της «γεωργίας», που λειτουργούν ασκεπώς και **(ii), Του αθροίσματος των ετησίων δαπανών για: Αξία ενδιάμεσων εισροών** (λιπάσματα, εδαφοβελτιωτικά υλικά, σπόροι, έξοδα παραγωγής σπορόφυτων, υλικά φυτοπροστασίας και κτηνιατρικής περίθαλψης, ενέργεια, στην οποία περιλαμβάνεται και το πετρέλαιο κ.α., περιλαμβανομένων των ζωοτροφών, αγοραζομένων και ιδιοπαραγομένων). **Τεκμαρτή αξία εργασίας** (χειρονακτική και διαχειριστική) του γεωργού και μελών της οικογένειάς του, προσχεδιασμένα τεκμηριωμένης και υπολογιζομένης, με βάση το ετήσιο πλάνο καλλιεργειών και εκτροφών της γεωργικής εκμετάλλευσης, τους συντελεστές απασχόλησης που αντιστοιχούν σε ορθές πρακτικές καλλιεργειών και εκτροφών και το ισχύον, εκάστοτε, ημερομίσθιο. **Ετήσια ανάλωση παγίου κεφαλαίου**, προσχεδιασμένα υπολογιζομένη (αποσβέσεις γεωργικών

1 Οι υπόλοιπες μεγάλες (69.930) και πολύ μεγάλες (70) γεωργικές εκμεταλλεύσεις έλαβαν, τον ίδιο χρόνο, εισοδηματικές ενισχύσεις 1.288 εκατομ. € και, κ.μ.ο., 18.260 € και 157.140 €, αντίστοιχα, η κάθε μία.

μηχανημάτων και παρελκομένων, εγκαταστάσεων, κτιρίων, πολυετών φυτειών, ζώων παραγωγής, κτισμάτων, συστημάτων άρδευσης, γεωτρήσεων, έργων περιβάλλοντος χώρου, περιφράξεων, έργων διαχείρισης γεωργικών και κτηνοτροφικών αποβλήτων κ.α. παγίων στοιχείων), λαμβάνοντας υπόψη το περιβάλλον στο οποίο τα στοιχεία αυτά χρησιμοποιούνται, τον τρόπο με τον οποίο συντηρούνται και, επομένως, την ταχύτητα με την οποία απαξιώνονται τεχνολογικά. **Αξία παρεχομένων συμβουλευτικών υπηρεσιών** για θέματα φυτοτεχνικά, ζωοτεχνικά, νομικά και λογιστικά. **Εποχική εργασία τρίτων, ενοίκια γεωργικής γης τρίτων, εργασία μηχανημάτων τρίτων, τόκους** βραχυπρόθεσμων και μεσομακροπρόθεσμων δανείων, **φόρους επί παραγωγής και εισφορά υπέρ ΟΓΑ.**

Ανεξάρτητα των όσων προαναφέρονται, η φορολόγηση των γεωργών στην κατάσταση που βρίσκεται σήμερα η ελληνική «γεωργία», δεν παρουσιάζει ελκυστικότητα για τα δημόσια έσοδα. Η φορολόγηση των μικρού και μεσαίου μεγέθους γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ενώ δεν θα αποδώσει φορολογικά έσοδα, θα καταστήσει δυσχερέστερη την ευνοϊκή εξέλιξη των πρωτοβουλιών που οπωσδήποτε πρέπει να αναληφθούν για την ανασυγκρότηση και τον παραγωγικό επαναπροσανατολισμό της ελληνικής «γεωργίας». Ειδικότερα:

(α) Η τεκμαρτή αξία της εργασίας που καταβάλλει ο γεωργός και μέλη της οικογένειάς του, για κάθε μία από τις 630.000 μικρού και μεσαίου μεγέθους γεωργικές εκμεταλλεύσεις, όπως προαναφέρεται, είναι της τάξεως των 6.600 €/χρόνο και καθιστά ατελέσφορη την προσπάθεια αναζήτησης φορολογητέας ύλης για τον προαναφερόμενο αριθμό μικρού και μεσαίου μεγέθους γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ακόμα και αν συνεκτιμηθεί το ετήσιο ποσό των 2,400 € άμεσων εισοδηματικών ενισχύσεων που έλαβε, κ.μ.ο., η κάθε μία από αυτές τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις το 2013².

(β) Στην παρούσα συγκυρία, η πρωτοβουλία για τον σχεδιασμό στοχευμένης ανασυγκρότησής της ελληνικής «γεωργίας» συνιστά παρέμβαση «Δημοσίου Συμφέροντος» και, ως εκ τούτου, η όλη προσπάθεια θα μπορούσε να υποστηριχθεί και με το κίνητρο της φοροαπαλλαγής για τον χρόνο πραγματοποίησης και ωρίμανσης στοχευμένων επενδύσεων που πρέπει άμεσα και προσχεδιασμένα να πραγματοποιηθούν.

(γ) Είναι αμφίπλευρα επωφελής (για το Κράτος και τους γεωργούς): **(i)** η τήρηση βιβλίων για όσους τεκμηριώνουν Ακαθάριστη Αξία Πωλουμένων Προϊόντων μεγαλύτερη των 10.000 €, περίπου 70% του μ.ο. για το σύνολο της ελληνικής «γεωργίας», ο οποίος, το 2013, υπολογίζεται σε 14.330 €/εκμετάλλευση (10,46 δις €: 730.000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις) και **(ii)**, η τήρηση φακέλου στοιχείων μόνον για όσους τεκμηριώνουν Ακαθάριστη Αξία Πωλουμένων Προϊόντων μέχρι το προαναφερόμενο ποσό, οι οποίοι θα έχουν αφορολόγητες τις εισοδηματικές ενισχύσεις μέχρι του ποσού των 5.000 €. Το ίδιο αφορολόγητο ποσό εισοδηματικών ενισχύσεων θα έχουν οι τηρούντες βιβλία, για λόγους ίσης μεταχείρισης. Με ένα τέτοιο σύστημα προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης των γεωργών ελέγχονται και τα φορολογητέα

2	Φορολογητέα ύλη για τις 630.000 μικρού και μεσαίου μεγέθους γεωργικές εκμεταλλεύσεις, σε € / γεωργική εκμετάλλευση:	
	• Ανώτατο Ετήσιο Γεωργικό Εισόδημα (1,8 δις € για 730.000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις)	+2.780
	• Άμεσες ετήσιες εισοδηματικές ενισχύσεις (1,512 δις €: 630.000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις)	+2.400
	• Τεκμαρτή αξία εργασίας γεωργού και μελών της οικογένειάς του, (220 ημ. X 30 €/ημ)	-6.600
	• Φορολογητέα ύλη	-1.450

έσοδα των όσων δέχονται τις εκροές της «γεωργίας», το ύψος των οποίων, για το 2013, υπολογίστηκε σε 8,65 δις € (82% της Ακαθάριστης Αξίας Παραγωγής).

(δ) Η στοχευμένη ανάπτυξη της ελληνικής «γεωργίας» θα δημιουργήσει προϋποθέσεις για άμεσες και έμμεσες δημοσιονομικές ωφέλειες, όπως είναι: **(i)** Η αποφυγή προστίμων για απαιτήσεις επιστροφών λόγω μη συμμόρφωσης ή ανεπαρκούς ελέγχου, οι οποίες, την επταετία 2008-2014 ανήλθαν σε 1.400 εκατομ. €. **(ii)** Η αποτελεσματικότερη απορρόφηση και κονδυλίων που δεσμεύονται, εκάστοτε, για τα εθνικά προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης, δεδομένου ότι, για την αμέσως προηγούμενη προγραμματική περίοδο 2007-2013, απορροφήθηκε περίπου το 50% των πόρων που είχαν διατεθεί. **(iii)** Η οργάνωση της ολιγοπωλιακής μορφής της αγοράς στους κόμβους της Γεωργοδιατροφικής Αλυσίδας που προηγούνται της πρωτογενούς παραγωγής και αφορούν στην προμήθεια των γεωργικών εισροών και γεωργικών μηχανημάτων, για τα οποία οι γεωργοί, για το 2013, πλήρωσαν 5,24 δις € για τις ενδιάμεσες εισροές και 1,39 δις € για ετήσια ανάλωση κεφαλαίου σε πάγια στοιχεία του ενεργητικού τους. **(iv)** Η αντιμετώπιση του ελλιπούς ανταγωνισμού στο λιανεμπόριο γεωργικών προϊόντων, το αποτέλεσμα της λειτουργίας του οποίου προσδιορίζει άδικη κατανομή της τιμής που πληρώνει ο καταναλωτής για τα γεωργικά προϊόντα³. Η διαρθρωτική και ολοκληρωμένη ανασυγκρότηση της Γεωργοδιατροφικής Προμηθευτικής Αλυσίδας, θα συνεισφέρει πολύ περισσότερα από ό,τι η φορολόγηση του αγροτικού εισοδήματος, το οποίο, με την τρέχουσα στρατηγική, φθίνει και θα αποδίδει όλο και λιγότερους φόρους.

(ε) Η προτεινόμενη διαρθρωτική και ολοκληρωμένη ανασυγκρότηση της Γεωργοδιατροφικής Προμηθευτικής Αλυσίδας **απαιτεί** συντονισμένη στρατηγική, δράσεις και πολιτικές όλων των εταίρων της αλυσίδας (γεωργοί, προμηθευτές, μεταποιητές, έμποροι, στοχευμένη Γεωργική Έρευνα). Η **απαίτηση** αυτή είναι συμβατή και με ό,τι **διαπιστώθηκε και δηλώθηκε** στην πρόσφατη σύσκεψη που έγινε στο ΥΠΑΑΤρ: **ότι υπάρχει πολιτική βούληση για την ανάπτυξη της ελληνικής «γεωργίας»**. Η βούληση αυτή για να ενεργοποιηθεί πρέπει να υποστηριχτεί: **(i)** Με τεχνοκρατική εμπειρία, που δεν είναι ακόμα ανιχνεύσιμη, **(ii)** Με απαγκίστρωση όλων από τις πελατειακές λογικές, οι οποίες φαίνεται ότι ακόμα κυριαρχούν στη γεωργο-οικονομική πραγματικότητα. **(iii)** Με πολιτική ηγεσία που να αντιλαμβάνεται σε βάθος τις πραγματικές ανάγκες των αγροτικών περιοχών και να μην αναλώνει τις προσπάθειές της και τους διαθέσιμους, εκάστοτε, πόρους με λογικές τρέχουσας διαχείρισης. Όλα αυτά πρέπει να διασφαλίζονται μέσω Συστήματος Προγραμματισμού σε Εθνικό, Περιφερειακό και Τοπικό επίπεδο και σε βάθος χρόνου, που να εξειδικεύεται μέσω ενός Εθνικού Σχεδίου Επενδύσεων Ανασυγκρότησης της ελληνικής «γεωργίας», το οποίον θα πρέπει να καταρτιστεί και να ψηφιστεί από την Βουλή των Ελλήνων με την μεγαλύτερη δυνατή πολιτική συναίνεση.

3 Παραγωγός, 23%. Χονδρέμπορος / μεσάζων, 27%. Λιανοπωλητής, 39,5%. ΦΠΑ 11,5%.